

учням і студентам економічний тип мислення та інтерес до підприємницької діяльності, озброювала їх глибокими знаннями, уміннями й навичками в галузі ринкової економіки, формувала відповідні професійно та соціально значущі особистісні якості.

Важливу роль сьогодні відіграють проблеми вдосконалення економічної соціалізації фахівців у галузі економіки й менеджменту. Тому організація їхньої професійної підготовки повинна включати формування високої професійної та моціальної компетенції, загальної й професійної культури, прищеплення ціннісного ставлення до знань, до своєї професії та професійної діяльності. Це передбачає цілісність навчально-виховного процесу, невід'ємною складовою якої має бути особистісний розвиток студента і створення належних педагогічних умов для виявлення, розвитку та реалізації його творчого потенціалу.

Література

1. Бляхман Л.С. Перестройка экономического мышления / Л.С. Бляхман. – М. : Политиздат, 1990. – 270 с.
2. Вэнс Д. Глаза чужого мира / Д. Вэнс. – СПб. : Питер, 1992. – 428 с.
3. Лагутін В.Д. Людина і економіка : навчальний посібник для вузів / В.Д. Лагутін. – К. : Просвіта, 1996. – 336 с.
4. Ложкін Г. Особливості та структура економічної свідомості суб'єктів соціального простору / Г. Ложкін, В. Спасенников, В. Комаровська // Соціальна психологія. – 2004. – № 1. – С. 8–16.
5. Москаленко В.В. Проблема виховання в контексті соціалізації особистості / В.В. Москаленко // Соціальна психологія. – 2005. – № 2. – С. 3–17.
6. Москаленко В.В. Сучасні напрями досліджень в економічній психології / В.В. Москаленко // Соціальна психологія. – 2004. – № 3. – С. 3–21.
7. Нисимчук А.С. Экономическое образование школьников / А.С. Нисимчук. – М. : Просвещение, 1991. – 125 с.
8. Побірченко Н.А. Формування особистісної готовності учнів загальноосвітньої школи до підприємницької діяльності / Н.А. Побірченко. – К. : Знання, 1999. – 285 с.
9. Пономарев Л.Н. Экономическая культура: (сущность, направления развития) / Л.Н. Пономарев. – М. : Мысль, 1987. – 268 с.
10. Попов В.Д. Новый тип экономического мышления : очерки об экономическом воспитании молодежи / В.Д. Попов. – М. : Знание РСФСР, 1985. – 40 с.
11. Рибалка В.В. Психологія розвитку творчої особистості : навчальний посібник / В.В. Рибалка. – К. : ІЗМН, 1996. – 236 с.
12. Улыбин К.А. Современное экономическое мышление / К.А. Улыбин. – М. : Политиздат, 1986. – 239 с.
13. Шемякин Б.П. Экономическое воспитание школьников: вопросы теории и методики / Б.П. Шемякин. – М. : Педагогика, 1986. – 95 с.
14. Шпак О.Т. Економічна підготовка педагогічних кадрів в системі безперервної освіти / О.Т. Шпак. – К. : Четверта хвиля, 2000. – 352 с.
15. Экономическая психология / [под ред. И.В. Андреевой]. – СПб. : Питер, 2000. – 512 с.

ПАЛАСЮК Г.Б.

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ МЕДИЧНИХ СЕСТЕР У КОНТЕКСТІ НЕПЕРЕРВНОЇ СТУПЕНЕВОЇ ОСВІТИ

Розбудова незалежної Української держави спонукала до нового бачення розвитку її інтелектуального потенціалу, прискорила зміни в суспільному житті, що, цілком природно, актуалізувало складні психолого-педагогічні проблеми розвитку всієї національної системи освіти [1, с. 3].

Ефективність функціонування освітньої системи залежить від оптимальної взаємодії її підсистем. Зв'язок між ними, узгодженість цілей основних її компонентів, реалізація принципу наступності в змісті й формах навчально-виховної роботи сприяє забезпеченню принципу неперервності освіти.

Медичну освіту не можна розглядати відокремлено від загальної системи освіти й особливостей її розвитку на сучасному етапі. Розвиток медичної освіти

в Україні в контексті її інтеграції у світовий освітній простір потребує вдосконалення всіх її компонентів. Особливої уваги потребує медсестринська освіта як один з найважливіших підрозділів медичної освіти.

Проблеми вищої медичної освіти в Україні завжди були в центрі уваги вчених. Аналіз психолого-педагогічної літератури свідчить, що методологічні засади сучасної філософії освіти досліджували І.А. Зязюн, В.Г. Кремень; проблеми розробки та впровадження сучасних педагогічних технологій професійної підготовки фахівців вивчали В.П. Беспалько, Р.С. Гуревич, Л.М. Романишина, С.О. Сисоєва, різні аспекти неперервної професійної освіти аналізували С.У. Гончаренко, Н.Г. Ничкало, Я.В. Цехмістер, питання професійної підготовки медичних працівників Р.С. Гуревич були предметом уваги О.Ф. Возіанова, Ю.В. Вороненка, Є.Г. Гончарук, М.Б. Шегедин та ін.

Водночас, незважаючи на теоретичну розробленість означеної проблеми, багато аспектів професійної підготовки медичних працівників середньої ланки досі залишаються недослідженими. Це особливо стосується проблеми неперервності медсестринської освіти, яка сьогодні набула особливої гостроти й повинна стати стратегією медичної освіти в Україні на найближчий час.

Мета статті – розкрити основні аспекти підготовки медичних сестер у контексті неперервної ступеневої освіти.

Проблема кардинальних змін у сестринській освіті назріла вже давно, майже з часу народження нашої держави. Охорона здоров'я України отримала в спадок від колишнього СРСР ставлення до середніх медичних працівників як до другорядного, допоміжного технічного персоналу. Це призвело як до суттєвого відставання України від інших країн у цій сфері, так і до зниження престижності професії медичної сестри [2].

Відомо, що сьогодні в Україні дуже складна ситуація із забезпеченням медсестринськими кадрами всіх ланок практичної охорони здоров'я та навчального процесу з підготовки середнього медичного персоналу, в зародковому стані перебуває науково-дослідницька робота з питань різних напрямів сестринської справи. Все це призвело до необхідності реформування системи охорони здоров'я й освіти середніх медичних працівників у нашій країні з урахуванням сучасних потреб. У Концепції розвитку охорони здоров'я населення України передбачено удосконалення підготовки медичних сестер, розроблення та реалізацію програми розвитку медсестринства, розширення функцій медичних сестер відповідно до світового досвіду, що знизить потребу в лікарях у державі.

За останні роки медсестринство в Україні пройшло значний шлях реформування відповідно до нових світових стандартів медичної освіти, які базуються на новітніх педагогічних технологіях і відповідають міжнародним вимогам. Реформи спрямовані на підготовку медичної сестри світового рівня, вихованої на філософії сестринства, орієнтованої на збереженні здоров'я людини, профілактику захворювань, якісну та ефективну медичну допомогу хворим. Однак потреби часу, пов'язані з входженням України в Болонський процес, вимагають продовження цих реформ. Традиційні підходи до організації навчальної діяльності в сучасних умовах виявляються недостатньо ефективними.

Як відомо, система підготовки середніх медичних працівників в Україні та кваліфікаційні вимоги до них передбачали якісну практичну підготовку медсестер лише для виконання призначень лікаря й недостатню фундаментальну

підготовку з медико-біологічних та клінічних дисциплін. Середній медичний працівник мав єдиний шлях для подальшого підвищення рівня своєї професійної освіти – вступ до вищого медичного закладу для здобуття професії лікаря.

На часі стала проблема реформування медсестринської освіти як окремого розділу медичної освіти. В усіх розвинутих країнах світу медсестринство вже давно виросло в окрему спеціальність. Це зумовлено, перш за все, запровадженням вищої сестринської освіти та розширенням наукових досліджень у медсестринстві, що реалізує ідею неперервності в освіті.

Ефективна система неперервної професійної освіти – це організована та упорядкована система з розвиненими внутрішніми й зовнішніми зв'язками, система, в якій виявляються нові прогресивні інтегральні можливості і яка здатна забезпечити постійне підвищення кваліфікації кадрів, поглиблення та розширення професійних знань, умінь і навичок, здобуття освітньо-професійних і освітньо-наукових ступенів.

У більшості країн Європи, США, Канади центральною фігурою в процесі підготовки молодших медичних спеціалістів є медична сестра з вищим рівнем медсестринської освіти (магістратура, докторат з медсестринства).

В Україні до 2006 р. фахова підготовка медичних сестер проводилась виключно лікарями, у зв'язку із чим акцент у навчанні ставився на лікарській моделі. Власне це було однією з причин того, що дипломи наших медичних сестер не визнавались в інших країнах. З 2006 р. програма підготовки медсестри – молодшого спеціаліста переведена з дво- на трирічний навчальний план. Це дало змогу значно розширити можливості підготовки фахівців і, що дуже важливо, викладання сестринської справи – основи професійної діяльності медичної сестри – здійснюється медичними сестрами – бакалаврами.

Початкова медсестринська освіта є першим ступенем підготовки медсестер. Вона базується на повній або неповній освіті й може бути здобута в медичних закладах освіти I–IV рівнів акредитації. Мета програми – підготовка медсестринського персоналу в межах знань та навичок виконання найзагальніших професійних медсестринських маніпуляцій під керівництвом лікаря [3, с. 21].

Наступним ступенем у медсестринській освіті є вища базова освіта (кваліфікація бакалавра), яка базується на повній загальній освіті або на початковій середній освіті. Головне завдання підготовки медсестри-бакалавра полягає в поглибленні знань і вдосконаленні вмінь медичної сестри, наданні їй навичок управлінської діяльності та педагогічної майстерності. На відміну від молодших фахівців, медсестри-бакалаври здобувають вищу кваліфікацію, а тому мають право працювати на посадах старшої медсестри відділення, головної медичної сестри лікувально-профілактичної установи, помічника сімейного лікаря, асистента стоматолога, а також викладача сестринської справи.

Сфера діяльності професійних медсестер поступово розширюється і включає дедалі більше медичних процедур, які раніше виконувались лікарями. Медична сестра – бакалавр повинна мати навички планування та проведення висококваліфікованого самостійного догляду за пацієнтами, надавати допомогу для вирішення їх функціональних, соціальних і психологічних проблем. З цією метою при підготовці медсестри-бакалавра необхідно запроваджувати в навчальний процес педагогічні технології, спрямовані на вдосконалення професійних

знань, навичок та вмінь із визначенням тактики поведінки медперсоналу в конкретній виробничій ситуації [4, с. 30].

Основою сестринської діяльності, незалежно від освітньо-кваліфікаційного рівня, є досконале знання й виконання всіх передбачених маніпуляцій. Тому для якісного оволодіння медсестринським процесом на рівні бакалавра студентів необхідно добре засвоїти професійні навички та вміння на рівні молодшого спеціаліста. З цією метою вважаємо за необхідне впроваджувати в навчальний процес педагогічні технології, спрямовані на вдосконалення професійних знань, навичок та вмінь шляхом розв'язання типових, ситуаційних, навчально-виробничих завдань.

Незважаючи на те, що підготовка медсестер-бакалаврів у вищих навчальних закладах відрізняється від підготовки медсестри – молодшого спеціаліста, основні дидактичні принципи залишаються однаковими. У цьому контексті надзвичайно важливе значення має так звана вертикальна інтеграція, що передбачає, насамперед, узгодження навчальних програм. Необхідно повністю змінити психологію та методологію навчального процесу, переглянути й переробити всі навчальні плани, привести у відповідність до вимог матеріальне забезпечення занять. При розробці навчальних програм необхідно відмовитись від штампів навчання медичних сестер за принципом підготовки лікаря, тобто детального вивчення хвороб з їх етіологією, клінікою, діагностикою тощо. Більше ж навчальних годин слід виділити для власне основних питань сестринської діяльності – забезпечення комплексного догляду та запобігання ускладненням, які, на нашу думку, вивчаються недостатньо.

Для другого ступеня медсестринської освіти – бакалаврату, необхідно розробити програми з кількох напрямів, залежно від потреб суспільства. Наприклад, підготовка бакалаврів сестринських наук може здійснюватися для здобуття медичними сестрами кваліфікації менеджер сестринської справи, викладач медсестринства, медична сестра з інфекційного контролю, з догляду за пацієнтами з психічними розладами тощо.

Варто зазначити, що часто, навіть здобувши ступінь бакалавра, після працевлаштування випускник вищого навчального закладу впритул стикається з проблемою невідповідності рівня своєї освіти з тією роботою, яку він виконує в лікувальному закладі. Проте слід визнати, що серед середніх медичних працівників існує також таке явище, як криза самооцінки. Воно характеризується тим, що самі медичні сестри не готові й не бажають брати на себе відповідальність, яка виникає з набуттям самостійності та незалежності, їх влаштовує статус виконавця волі лікаря, вони самі не можуть чітко визначити свої функції й можливості [2]. Ці проблеми можна вирішити інтенсифікацією наукових досліджень, підвищенням якості освіти і створенні умов, які б забезпечили зростання статусу медичної сестри, тобто підготовка бакалаврів повинна мати не тільки професійну, а й академічну спрямованість.

Для цього багато країн вважає за доцільне ввести вищу освіту для медсестер та дати їм можливість займати керівні посади в практичній охороні здоров'я, працювати викладачами медсестринських шкіл, коледжів, університетів, займатися науково-дослідною діяльністю з проблем медсестринства [2].

Фундаментальним кроком у розвитку медсестринської освіти в Україні на засадах неперервної ступеневої освіти є відкриття у вищих медичних навчальних закладах магістратури зі спеціальності “Сестринська справа”. У “Програмі розвит-

ку медсестринства України на 2005–2010 рр.” [5], в якій накреслені основні напрями реформування медсестринської освіти, передбачено “розробити стандарт освіти з магістратури зі спеціальності “Сестринська справа”, що забезпечить подальший розвиток ступеневої медсестринської освіти в Україні та дозволить залучати медичних сестер – магістрів викладачами вищих медичних навчальних закладів”.

Як і в усьому світі, підготовка магістрів медсестринства має здійснюватися у вищих медичних навчальних закладах III рівня акредитації. З цією метою, відповідно до положень “Програми розвитку медсестринства України на 2005–2010 рр.”, здійснюється реорганізація медичних коледжів у інститути медсестринства. На сьогодні в Україні функціонують два навчальних заклади, в яких навчають магістрів медсестринства, – Науково-навчальний інститут медсестринства Тернопільського державного медичного університету і Житомирський інститут медсестринства.

Велике значення в успішному вирішенні цього питання має ґрунтовна підготовка медсестер I–II ступеня, яка відповідає світовим стандартам. На бакалавраті вивчають фундаментальні дисципліни, що в майбутньому дає змогу продовжити освіту медсестрам-бакалаврам до рівня магістра.

Ступеневість передбачає взаємозумовленість і наступність цільових функцій усіх ступенів, які формують систему неперервної медсестринської освіти, поєднуючи водночас внутрішню диференційованість і відносну самостійність ланок. Кожен ступінь у неперервній медсестринській освіті повинен виконувати певну функцію в системі єдиного цілого. Разом з тим, має реалізовуватись принцип завершеності освіти на кожному ступені професійної підготовки, тобто забезпечуватись належний рівень фахової компетентності, необхідний для активної трудової діяльності та можливість для подальшого професійного вдосконалення [6; 7]. Таким чином, неперервна ступенева освіта створює умови для доповнення й поглиблення професійної підготовки медичних сестер, забезпечує можливість переходу фахівця до нового рівня професійної компетенції і творчої інтенсифікації цих переходів.

Такий перехід на ступеневу неперервну освіту вимагає застосування нових підходів у методиці викладання, принципово нових педагогічних технологій, які дали б змогу підвищити якість підготовки фахівців і обсяги освітньої діяльності навчального закладу.

В країнах Європи і світу звичним є захист дисертаційних робіт (магістерських та докторських) з медсестринства. В Україні донедавна такі наукові дослідження не проводились. За останні роки заплановані й виконуються науково-дослідницькі роботи з низки актуальних питань медсестринської діяльності (кадрового забезпечення, проблем сімейної медицини тощо) [8, с. 87].

Висновки. На нашу думку, кінцевою метою неперервної ступеневої сестринської освіти є створення оптимальних умов для розвитку сестринської справи завдяки добре організованій профорієнтаційній роботі в загальноосвітніх школах і медичних ліцеях, формування системи багаторівневої підготовки спеціалістів сестринської справи шляхом переорієнтації навчального процесу з принципу “освіта на все життя” на “освіта впродовж життя”. З цією метою необхідно створити гнучку структуру професійної підготовки з реалізацією дидактичного забезпечення наступності у взаємозв’язку дисциплін через оптимальні навчальні плани та професійно-освітні програми.

Неперервна освіта медичних сестер є однією з умов підтримання рівня компетентності сестринського персоналу та гарантії безпеки пацієнтам у процесі сестринського догляду.

Література

1. Цехмістер Я.В. Теорія і практика допрофесійної підготовки учнів у ліцєях медичного профілю при вищих навчальних закладах : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04 / Я.В. Цехмістер ; Інститут педагогіки і психології проф. освіти АПН України. – К., 2002. – 45 с.
2. Шегедин М.Б. Медсестринство в Україні / М.Б. Шегедин. – Тернопіль : Укрмедкнига, 2003. – 279 с.
3. Хабарова Н.А. Сучасні погляди на медсестринську освіту / Н.А. Хабарова, С.М. Андрейчин, Н.А. Бількевич // Медична освіта. – 2006. – № 3. – С. 21.
4. До питання підготовки медичних сестер в умовах коледжу / [Р.О. Сабадишин, В.О. Рижковський та ін.] // Медсестринство. – 2008. – № 2. – С. 30.
5. Чернищенко Т.І. Програма розвитку медсестринства України (2005–2010 рр.) / Т.І. Чернищенко // Медсестринство України. – 2005. – № 1. – С. 2–7.
6. Жидецький Ю. Інтегративні підходи у системі ступеневої професійної освіти / Ю. Жидецький // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 1999. – № 2. – С. 58–61.
7. Жидецький Ю. Ступенева професійна освіта: спроба концептуального підходу / Ю. Жидецький, І. Ковальчук, В. Онищенко // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 1998. – № 5. – С. 89–95.
8. Шегедин М.Б. Медсестринство як наукова дисципліна / М.Б. Шегедин // Медична освіта. – 2006. – № 3.

ПЕРМІНОВА А.В.

ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ ІНЖЕНЕРІВ-ПЕДАГОГІВ ШВЕЙНОГО ПРОФІЛЮ З ПОЧАТКУ 1960-Х ДО КІНЦЯ 1970-Х РОКІВ

На сучасному етапі соціально-економічного розвитку України зростають вимоги до інженерно-педагогічної освіти, зумовлені потребами цієї галузі. Відповідно необхідний поглиблений аналіз її становлення та розвитку з метою усунення недоліків і суперечностей.

Аналіз наукової літератури свідчить, що основним при формуванні змісту й організації підготовки майбутніх викладачів дисциплін швейного профілю є врахування сучасних вимог до особистості та діяльності інженерно-педагогічних працівників системи вищої освіти. Основні аспекти підготовки й діяльності інженера-педагога відображені в працях: С.Ф. Артюха, С.Я. Батишева, А.П. Беляєвої, О.Е. Коваленко, Н.Г. Ничкало.

Проблеми вдосконалення підготовки інженера-педагога швейного профілю розкрито в дослідженнях Т.А. Дев'ятьярової, Л.З. Тархан, О.М. Кириченко.

Мета статті – проаналізувати розвиток ВНЗ та профілюючих кафедр, орієнтованих на підготовку інженерів – педагогів швейного профілю з початку 1960-х до кінця 1970-х рр.

Наказом Міністра вищої та середньої освіти УРСР від 21 лютого 1958 р. № 78, згідно з рішенням Ради Міністрів УРСР від 24 січня 1958 р. № 62, в Харкові був створений Український заочний політехнічний інститут (далі – УЗПІ), який мав вісім факультетів: енергетичний, електрофізичний, будівельний, інженерно-економічний, гірничий, металургійний, машинобудівний, хіміко-технологічний. Підготовка фахівців проводилася за 52 спеціальностями [1].

У 1960 р. розпочав свою діяльність педагогічний факультет Криворізького державного педагогічного університету, що був заснований у 1930 р. як інститут профосвіти та готував вчителів фізики, математики, історії й політекономії,